



นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ*

INNOVATION FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF THE ELDERLY

พระพุฒิพันธุ์ จันทวโร

Phra Bhuttipan Chunthawangso

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

E-mail: 6401104312@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในปัจจุบันเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นปัญหาท้าทายที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ ประเทศไทยเองก็ไม่ต่างกัน โดยจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มตัวในปี พ.ศ. 2578 โดยจะมีผู้สูงอายุมากกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ 1) นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เทคโนโลยีดูแลสุขภาพพระยะไกล 2) นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ โปรแกรมอาสาสมัคร นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; นวัตกรรม; การพัฒนาคุณภาพชีวิต



Abstract

This academic article aimed to study innovations for developing the quality of life of the elderly. The results of the study were found that the current population structure has changed into an aging society. It is a challenging problem that every country around the world is facing. Thailand is no different. Based on information from the National Economic and Social Development Board. Thailand will enter a fully elderly society in 2035, with elderly people making up more than 20% of the total population. Improving the quality of life of the elderly is therefore an important issue that must be accelerated. Innovation is an important tool that can be used to improve the quality of life of the elderly. Innovations for developing the quality of life of the elderly can be divided into two main categories: 1. Innovations in technology and medicine, such as equipment to assist the disabled. Technology to help with rehabilitation. Remote health care technology 2. Social and community innovations such as social activities development and career development project and volunteer program Innovation for developing the quality of life of the elderly is an important tool that can help the elderly to live independently and have a better quality of life. The government, private sector, and civil society should therefore give importance to the development of innovation for developing continuous quality of life for the elderly.

Keywords: Elderly People; Innovation; Quality of Life Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นปัญหาท้าทายที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ ประเทศไทยเองก็ไม่ต่างกัน โดยจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มตัวในปี พ.ศ. 2578 (ปีทมา ยมศิริ และศรุตดา สมพอง, 2563) โดยจะมีผู้สูงอายุมากกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ



ชีวิตผู้สูงอายุได้ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ (ฉัตรศิริ วิภาวิน และนันทิยา เรือนทองเงิน, 2565)

1. นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เทคโนโลยีดูแลสุขภาพพระยะไกล

2. นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ โปรแกรมอาสาสมัคร

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัยและระดับสุขภาพ ตัวอย่าง เช่นผู้สูงอายุที่แข็งแรง สามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น อุปกรณ์ช่วยเดิน อุปกรณ์ช่วยเหลือการมองเห็น อุปกรณ์ช่วยฟัง ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรังหรือพิการสามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต เช่น เตี้ยงไฟฟ้า เก้าอี้รถเข็นไฟฟ้า อุปกรณ์ช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้สูงอายุที่ว่างเว้นจากการทำงาน สามารถใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมด้านสังคมและชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ โปรแกรมอาสาสมัคร

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้สูงอายุเองก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้สูงอายุสามารถเสนอความคิดริเริ่มและมีส่วนร่วมในการคิดค้นนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของตนเอง นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

ความหมายและความสำคัญของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การนำเอาความรู้ เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดี และโอกาสในการมีส่วนร่วมในสังคม (โสภา ชันทะเสน และคณะ, 2564) ซึ่งความสำคัญของนวัตกรรม



เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ก็คือช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพ นวัตกรรมต่าง ๆ สามารถช่วยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุขและปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยพยุงการเดิน การช่วยเหลือในกิจวัตรประจำวัน หรือแม้แต่การติดตามสุขภาพแบบระยะไกล ช่วยลดภาระการดูแลผู้สูงอายุของครอบครัวและสังคม นวัตกรรมบางประเภทสามารถช่วยทดแทนการดูแลจากคนในครอบครัวหรือผู้ดูแลได้ เช่น เตียงนอนปรับระดับอัตโนมัติ วีลแชร์อัจฉริยะ หรือหุ่นยนต์ช่วยดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ครอบครัวและสังคมสามารถแบ่งเบาภาระการดูแลผู้สูงอายุได้มากขึ้น สร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุ นวัตกรรมต่าง ๆ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้มากขึ้น เช่น โปรแกรมการเรียนรู้ออนไลน์ แพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ หรือกิจกรรมสนทนาการผ่านเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถคงไว้ซึ่งศักยภาพและคุณค่าของตนเองได้ (ปนัดดา ยิ้มสกุล, 2564)

ประเภทของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ การนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยและระดับสุขภาพ (วินัส ธรรมสาโรรัชต์, 2566) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตัวอย่างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เช่น ไม้เท้า แก้อั้วรถเข็น อุปกรณ์ช่วยฟัง อุปกรณ์ช่วยมองเห็น เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น เครื่องกระตุ้นกล้ามเนื้อ เครื่องกายภาพบำบัด เทคโนโลยีดูแลสุขภาพระยะไกล เช่น อุปกรณ์ติดตามสุขภาพแบบสวมใส่ แพลตฟอร์มการดูแลสุขภาพออนไลน์ กิจกรรมเพื่อสังคม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมอาสาสมัคร โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เช่น การฝึกอบรมทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะดิจิทัล เป็นต้น

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถเข้ามาช่วยเติมเต็มความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้ เช่น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุฟื้นฟูสมรรถภาพได้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนได้มากขึ้น และช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาทักษะและอาชีพได้ ซึ่งนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ (ศจี อินทฤทธิ์ และสร้อยณี อุเสินยาง, 2565) ได้แก่

1. นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย และระดับ



สุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดี นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เช่น ไม้เท้า เก้าอี้รถเข็น อุปกรณ์ช่วยฟัง อุปกรณ์ช่วยมองเห็น เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกขึ้น ช่วยลดอุบัติเหตุและความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย

เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น เครื่องกระตุ้นกล้ามเนื้อ เครื่องกายภาพบำบัด เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพให้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ

เทคโนโลยีดูแลสุขภาพระยะไกล เช่น อุปกรณ์ติดตามสุขภาพแบบสวมใส่ แพลตฟอร์มการดูแลสุขภาพออนไลน์ เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้สะดวกขึ้น ช่วยลดภาระการดูแลผู้สูงอายุของครอบครัวและสังคม

ตัวอย่างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น ไม้เท้าอัจฉริยะ ที่สามารถตรวจจับความผิดปกติในการเดินของผู้สูงอายุ และส่งสัญญาณแจ้งเตือนไปยังผู้ดูแล แว่นตาอัจฉริยะ ที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถมองเห็นได้ดีขึ้นโดยไม่ต้องพึ่งพาแว่นตาหรือคอนแทคเลนส์ เก้าอี้รถเข็นอัจฉริยะ ที่สามารถปรับท่านั่งให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เครื่องกระตุ้นกล้ามเนื้ออัจฉริยะ ที่สามารถช่วยฟื้นฟูกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุที่อ่อนแรง อุปกรณ์ติดตามสุขภาพแบบสวมใส่ ที่สามารถวัดค่าต่าง ๆ ของร่างกายผู้สูงอายุ เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต ระดับน้ำตาลในเลือด เป็นต้น

2. นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน คือ การนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชนสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

กิจกรรมเพื่อสังคม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมอาสาสมัคร เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพบปะสังสรรค์กับผู้อื่น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและใจ

โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เช่น การฝึกอบรมทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะดิจิทัล เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะและอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางการเงิน

ตัวอย่างนวัตกรรมด้านสังคมและชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น ชมรมผู้สูงอายุออนไลน์ ที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพบปะสังสรรค์กับผู้อื่นได้แม้อยู่ห่างไกล กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โยคะสำหรับผู้สูงอายุ เดินรำสำหรับ



ผู้สูงอายุ เป็นต้น ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โครงการอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการอาสาสมัครดูแลผู้ป่วย โครงการอาสาสมัครสอนหนังสือ เป็นต้น ที่ช่วยสร้างคุณค่าให้กับชีวิตผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพช่างไม้ โครงการฝึกอบรมทักษะอาชีพช่างยนต์ เป็นต้น ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพ

นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชนสามารถเข้ามาช่วยเติมเต็มความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้ เช่น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพบปะสังสรรค์กับผู้อื่น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและใจ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะและอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง การพัฒนานวัตกรรมด้านสังคมและชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้สูงอายุเองก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้สูงอายุสามารถเสนอความคิดเห็นริเริ่มและมีส่วนร่วมในการคิดค้นนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของตนเอง

ประโยชน์ของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยและระดับสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประโยชน์ของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (พิมพ์ประภา อมรกิจภิญญา และคณะ, (2565) สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้สะดวกขึ้น นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เทคโนโลยีดูแลสุขภาพระยะไกล เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกขึ้น ช่วยลดอุบัติเหตุและความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพให้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้สะดวกขึ้น

2. ช่วยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนได้มากขึ้น นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพบปะสังสรรค์กับผู้อื่น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและใจ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะและอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง

3. ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางการเงิน นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน เช่น โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะและอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางการเงิน



4. ช่วยส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ โครงการอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

5. ช่วยสร้างคุณค่าให้กับชีวิตผู้สูงอายุ โครงการอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุ ที่ช่วยสร้างคุณค่าให้กับชีวิตผู้สูงอายุ

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ประชากรอายุยืนยาวขึ้น เกิดความต้องการด้านสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น นวัตกรรมจึงสามารถเข้ามาช่วยเติมเต็มความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้สูงอายุเองก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้สูงอายุสามารถเสนอความคิดริเริ่มและมีส่วนร่วมในการคิดค้นนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของตนเอง

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมมีความจำเป็น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ประชากรอายุยืนยาวขึ้น เกิดความต้องการด้านสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น นวัตกรรมจึงสามารถเข้ามาช่วยเติมเต็มความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้ และจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยจะช่วยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านสุขภาพกาย นวัตกรรมสามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพกายของผู้สูงอายุได้ เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เทคโนโลยีดูแลสุขภาพระยะไกล เป็นต้น

ด้านสุขภาพจิต นวัตกรรมสามารถช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น

ด้านสังคม นวัตกรรมสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนได้ เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจ นวัตกรรมสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางการเงินได้ เช่น โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังจะช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยมีความเข้าใจและยอมรับผู้สูงอายุอย่างเท่าเทียมอีกด้วย ดังนั้น แนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมี



คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (ทรงศักดิ์ รักฟุ้ง และภุชงค์ เสนานุช, 2562) ได้แก่

1. การระบุความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุ เป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนานวัตกรรม โดยต้องพิจารณาถึงความต้องการของผู้สูงอายุ แต่ละช่วงวัยและระดับสุขภาพ รวมถึงปัญหาที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญอยู่
2. การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เป็นขั้นตอนในการนำเอาเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญบางประการ ได้แก่ ความเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ ความครอบคลุมและเข้าถึงได้ ความยั่งยืน และความปลอดภัย
3. การทดสอบและประเมินผลนวัตกรรม เป็นขั้นตอนในการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนวัตกรรม โดยต้องดำเนินการกับผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มั่นใจว่านวัตกรรมสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเผยแพร่และถ่ายทอดนวัตกรรม เป็นขั้นตอนในการเผยแพร่ความรู้และนวัตกรรมแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. การติดตามและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปใช้ เป็นขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปใช้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หากไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม (อารยา แซ่เล็ก และคณะ, 2566) ภาคเอกชนมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม และภาคประชาสังคมมีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรม

ความท้าทายในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำเป็นต้องมีการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม ภาคเอกชนมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม และภาคประชาสังคมมีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรม ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจะช่วยให้การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยภาครัฐสามารถดำเนินการได้ ดังนี้ (อรรถกฤต ปัจฉิมพันธ์, 2562)



กำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม ออกกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งความท้าทายในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีอยู่หลายประการ ทั้งความหลากหลายของความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งในด้านสุขภาพ สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และความสนใจ ดังนั้น นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของความต้องการของผู้สูงอายุ ด้วย ความจำกัดของทรัพยากร การพัฒนานวัตกรรมต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากทั้งในด้านทุนทรัพย์ บุคลากร และเวลา ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ความท้าทายทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้น นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุยังต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญบางประการ เช่น ความเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุนวัตกรรมต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยและระดับสุขภาพ โดยต้องสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ ความครอบคลุมและเข้าถึงได้ นวัตกรรมต้องสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมในทุกพื้นที่ รวมถึงต้องสามารถเข้าถึงได้ในราคาที่เหมาะสม ความยั่งยืน นวัตกรรมต้องสามารถใช้งานได้ อย่างยั่งยืนทั้งในแง่ของการใช้งานและการดูแลรักษา หากสามารถพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุได้ นวัตกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นปัญหาท้าทายที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ ประเทศไทยเองก็ไม่ต่างกัน โดยจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มตัวในปี พ.ศ. 2578 โดยจะมีผู้สูงอายุมากกว่า 20% ของประชากรทั้งหมด การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ นวัตกรรมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต



ผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้สูงอายุเองก็เป็นสิ่งสำคัญ

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ การนำความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยและระดับสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เทคโนโลยีดูแลสุขภาพระยะไกล เป็นต้น นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถเข้ามาช่วยเติมเต็มความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้ เช่น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุฟื้นฟูสมรรถภาพได้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนได้มากขึ้น และช่วยให้ผู้สูงอายุพัฒนาทักษะและอาชีพได้

ประโยชน์ของนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ นั้นจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้สะดวกขึ้น นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ เช่น อุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการ เทคโนโลยีช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพ เทคโนโลยีดูแลสุขภาพระยะไกล เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกขึ้น ช่วยลดอุบัติเหตุและความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพให้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้สะดวกขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนได้มากขึ้น นวัตกรรมด้านสังคมและชุมชน เช่น กิจกรรมเพื่อสังคม โครงการพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นต้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพบปะสังสรรค์กับผู้อื่น ช่วยให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทำเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและใจ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีทักษะและอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ทั้งยังช่วยสร้างคุณค่าให้กับชีวิตผู้สูงอายุอีกด้วย

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีความจำเป็นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ประชากรอายุยืนยาวขึ้น เกิดความต้องการด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น นวัตกรรมจึงสามารถเข้ามาช่วยเติมเต็มความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุได้ และจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุ 2) การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม 3) การทดสอบและประเมินผลนวัตกรรม 4) การเผยแพร่และถ่ายทอดนวัตกรรม 5) การติดตามและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปใช้



ความท้าทายในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีอยู่หลายประการ ได้แก่ ความหลากหลายของความต้องการของผู้สูงอายุ ความจำกัดของทรัพยากร ความท้าทายทางเทคโนโลยี เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำเป็นต้องมีการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนานวัตกรรม การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม และการออกกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรศิริ วิภาวิน และนันทยา เรือนทองเงิน. (2565). การศึกษาความต้องการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลห้วยเหล็กและสลวงอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 23(1), 127-139.
- ทรงศักดิ์ รักพ่วง และภุชงค์ เสนานุช. (2562). นวัตกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ: ความสำคัญต่อสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 7(2), 205-215.
- ปนัดดา ยิ้มสกุล. (2564). การสร้างนวัตกรรมเสริมพลังเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัยในทศวรรษหน้าโดยใช้ชุมชนและสถานศึกษาเป็นฐาน. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม*, 7(1), 85-100.
- ปัทมา ยมศิริ และศรุดา สมพอง. (2563). การบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(9), 216-229.
- พิมพ์ประภา อมรกิจภิญญา และคณะ. (2565). นวัตกรรมทางสังคมเพื่อคุณภาพชีวิต. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(2), 279-286.
- วินัส ธรรมสาโรรัชต์. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมตามหลักภาวนา 4 ของผู้สูงอายุในยุคชีวิตวิถีใหม่. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(3), 77-89.
- ศจี อินทฤทธิ์ และสรัญณี อุเสินยาง. (2565). นวัตกรรมการจัดการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 10(2), 132-141.



- โสภา ชันทะเสน และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรคนันท์*, 8(9), 47-60.
- อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์. (2562). ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ ตามแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และแผนบูรณาการสร้างความเสมอภาคเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ. นนทบุรี : โปเต็กอ็อปปีจก.
- อารยา แซ่โล้ว และคณะ. (2566). การจัดการภาครัฐแนวใหม่และการพัฒนาผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 17(1), 300-315.